

Sporazumevalna zmožnost

Sporazumevalna zmožnost je zmožnost **sprejemanja**, razumevanja, doživljanja, vrednotenja in uporabe sporočil raznih vrst ter **tvorjenja** učinkovitih ustreznih, razumljivih in pravih sporočil raznih vrst, je zmožnost učinkovitega sodelovanja v dvosmernem sporazumevanju. V projektu SKUM je govora o sporazumevalni zmožnosti v različnih umetniških jezikih, ki se kaže v različnih načinih izražanja umetnosti in zajema sprejemanje in oddajanje sporočil (likovnih, glasbenih, gledaliških...) skozi dialog z umetnostjo.

Pomembno je, da otrok doživlja estetsko izkušnjo na različnih izraznih področjih in da po pomenski analizi umetniškega sporočila/besedila samostojno uporabi svoj najmočnejši izrazni način odziva nanj, ki je lahko likovni, govorni, gibalni ...

Za razvijanje sporazumevalne zmožnosti je potrebno bogastvo izbranih sporazumevalnih sredstev ter razumevanje družbenih razmerij med sporočevalcem in naslovnikom. Izbrana oblika sporočila, tako Gnamuš (1983), nam veliko pove o sporočevalcu, njegovem znanju, razodeva njegova družbena razmerja do naslovnika. Sporočevalec se lahko odloči, da sprejme ustaljena razmerja med obliko sporočila in družbenim okvirom sporazumevanja, lahko pa se odloči za zavestno kršenje dogovorjenih razmerij in tako izrazi, da odklanja veljavna družbena razmerja, ki se kažejo prek rabe sporazumevalnih vzorcev. Kot meni Gnamuš (prav tam), gre za prevrednotenje vrednot, ki jih sporočevalec noče več priznavati in z ustaljeno rabo utrjevati.

Sporazumevalno zmožnost tvorijo sporočila, ki so tvorjena po vzorcih, značilnih za neko kulturno okolje. Sporočila, tako Starc (2017), grajena iz znakov in drugih sistemov, imenujemo večkodna.

Vloga odraslega pri spodbujanju sporazumevalne zmožnosti v različnih umetniških jezikih (po Kužnik, 2009):

- z otroki oblikujejo partnerstvo (sledijo otrokovim zamislim in interesom, se pogovarjajo na način »daj-dam«,
- spremljajo otrokove namene (potrjujejo otrokove izbire in dejanja, opazujejo, kaj otroci počnejo z umetnostjo in v umetnosti, otroke sprašujejo po njihovih namerah),
- prisluhnejo razmišljanju otrok in ga spodbujajo (poslušajo otroke, se pogovarjajo z njimi o tem, kar počnejo in kako razmišljajo, se osredotočajo na otrokova dejanja, pogosto v tišini dajo otrokom čas za premislek in zbiranje misli, sprejemajo otrokove odgovore in razlage, tudi nekonvencionalne, nudijo povratne informacije),
- spodbujajo otroke, naj stvari naredijo sami in sami najdejo rešitve zanje (otroku stojijo ob strani, medtem ko ta samostojno raziskuje, pokažejo razumevanje za vsako otrokovo rešitev, uspešno in manj uspešno, spodbujajo otroke, naj si zastavljajo vprašanja in nanje sami odgovarjajo, usmerijo otroka k drugemu otroku po zamisli, pomoč, pogovor).

Otroci pri tem (Kužnik, 2009):

- dajejo pobude za dejavnosti, ki izvirajo iz osebnih interesov in namenov,
- izbirajo materiale in se odločajo, kaj bodo počeli z njimi,
- z vsemi čutili aktivno raziskujejo predmete in materiale,
- odkrivajo razmerja skozi neposredno izkušnjo s predmeti,
- preoblikujejo in kombinirajo materiale,
- uporabljajo starosti primerna orodja in opremo,
- razvijajo različne (gibalne, likovne, glasbene, jezikovne...) zmožnosti
- govorijo o svojih izkušnjah in o tem, kar počnejo.

Kot meni Kužnik (2009) je pomembna tudi interakcija z vrstniki, saj otroci zaradi podobnega načina razmišljanja imajo večje in hitrejše možnosti iskanja izvirnih rešitev pri razmišljanju kot v interakciji z odraslo osebo.

Prav tako je za otrokovo aktivno raziskovanje pomembno ukvarjanje z različnimi aktivnostmi/dejavnostmi ter odkrivanje in raziskovanje z vsemi čutili. Gre torej za aktivno učenje, katerega sestavine po (Kužnik, 2009) so:

- **Materiali**, ki jih otrok uporabi na različne načine. Učenje poteka z otrokovim neposrednim rokovanjem z materiali ali delovanjem nanje (praktični vsakdanji predmeti, kot npr. lonci, ponve, razglednice, ribežnik, žebliji, kosi lesa, knjige, sponka za papir, papir..., naravni in odpadni materiali, orodja, npr. metla, smetišnica, spenjač, kladio, kanglica za zalivanje..., veliki materiali, materiali, ki omogočajo packanje, materiali, s katerimi je lahko ravnati kot npr. kocke, perlice, makaroni, tulci, mrežice, folije...
- **Razpolaganje in rokovanje**: otrok ima možnost raziskovati izbrane materiale, z njimi razpolagati in rokovati, jih kombinirati in preoblikovati.
- **Izbira**: otrok izbere dejavnost in materiale glede na svoje želje in interese.
- **Otrokov govor**: otrok opisuje, kaj počne. Skozi govor razmišlja v svojih dejanjih in jih ustvarjalno ubesedi.

Reference

Baloh, B. (2016). Razvijanje sporazumevalne zmožnosti z neumetnostnimi besedili. *Trends and tendencies in modern philology*, ISSN 2464-0050, št. 1, str. 169-187.

Kunst Gnamuš, O. (1983). Govorno dejanje – družbeno dejanje. Komunikacijski model jezikovne vzgoje. Ljubljana. Pedagoški inštitut.

Kužnik, L. (2009). Interaktivno učno okolje in muzeji za otroke. Teoretski model in zasnova. UL FF. Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo. Zbirka Kulturna dediščina. Zvezek 3. Ljubljana.

Starc, S. (2017). Učni načrt za jezikovni pouk na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan v Trstu. V (ur. Strani, P.): Učni načrt za slovenski jezik. Prenova Pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan. Trst. Državni izobraževalni zavod Jožef Stefan.